

שבת הראי"ה

ליקוטים מתורתו של הצדיק והחסיד, מרא דארעא דישראל, שר התורה ורועה ישראל
רבי אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

פרשת
ויגש

גליון מספר 106

אורות הפרשה

אֵלֶּה בְּנֵי יֵאָה [...] בְּנֵי רַחֵל אֵשֶׁת יַעֲקֹב וּמוֹ.
טו – כג.]

"כל הבריא, מלבד יוצר הכל שהוא אחד ומיוחד, כל שבבריא היא כפולה. יש שמים וארץ, אור וחושך, ים ויבשה, חמה ולבנה, טהרה וטומאה וכו'. ישראל, כיון שהם עיקר תכלית הבריא, הרי גם הם כפולים: יעקב וישראל, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, א"י וחוק לארץ, קדושת המחשבה וקדושת הדיבור. והם לעומת עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא, והן בחינות לאה ורחל אשר בנו שתיהן את בית ישראל (רות ד, יא). לכאורה שתי נשים אלו נראות כסותרות זו את זו. אם יש מקום להשפעת עלמא דאתגליא, אין מקום להשפעת עלמא דאתכסיא. אבל לא כן הדבר, כי זה אמנם נכון לגבי טומאה מול טהרה. "לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים" (ירש"י, בראשית כה, כג) וכן להיפך. לא הופיע כוכב של ישראל עד שנדחה כחו של עשו.

ומשום זה אין מקום שלטון לשניהם יחד בעולמנו. אבל בעולם של קדושה, יש מקום גם לעלמא דאתגליא וגם לעלמא דאתכסיא, וכל אחד מוסיף על השני. בעלמא דאתגליא יש גם בחינת הנסתר; ובעלמא דאתכסיא יש גם בחינת התגלות. דוגמא לכך יש לענין "אין עושיין מצוות חבילות חבילות". ואם יש באותה המצווה שייכות גם למצווה השניה, נופל הכלל של "אין עושיין מצוות חבילות חבילות" [ברכות מט.]. והנה אמרו חז"ל "אין בין עוה"ז לעוה"ב אלא שיעבוד מלכויות בלבד". עד כמה שאנו מבינים את ההפרש והריחוק בין עוה"ז לעוה"ב, בכל זאת אמרו "אין בין וכו' אלא". מכאן כי גם בעוה"ז שנברא ע"י הבורא היחיד יש גם איזו בחינת אור של עוה"ב. [...] בעוה"ב יכירו כולם את שם כבוד מלכותו, ויבינו כיצד מהאחד ית"ש יוצא רק אחדות. ואז יתגלה מחשבון של ישראל שקדמה אפילו לתורה, שישראל נבנו מרחל ומלאה (עלמא דאתגליא ועלמא דאתכסיא). אבל עד אותו זמן המאושר של גילוי עוה"ב, הרי אסור לקחת אשה אל אחותה בחייה. [...] אולם יעקב בעצמו הוא ג"כ בבחינה של "ישראל", הבחינה של "מחשבתן של ישראל", והמחשבה העליונה היא כי דוקא מרחל ומלאה יבנה בית ישראל. ומחשבתן של ישראל קדמה לתורה [למתן תורה]. לכן בפרשתנו מונים והולכים את הצאצאים גם של לאה וגם של רחל [ע"פ 'פני הראי"ה' פרשת ויגש].

אורות הראי"ה

מרן הראי"ה

והגאון ר' סנדר גדליהו טבור'ש זצ"ל (ח"ד)

הסכמת הראי"ה ל'ערכי הכינויים'

סיפרנו בשבועות הקודמים על קורות חייו של הגאון ר' סנדר גדליהו טבור'ש זצ"ל, ועל קרבתו למרן הראי"ה. סיפרנו גם על הספרים הרבים שכתב, ועל ההסכמה שקיבל ממרן הראי"ה לספרו 'קדושת ישראל'. בשנת תרפ"ט, הוציא הרס"ג לאור את הספר 'ערכי הכינויים' שכתב הרב יחאל הלפרין זצ"ל בעל 'סדר הדורות', והוסיף עליו הוספות, ביאורים ומקורות. ספר זה זכה להסכמתו של הראי"ה (שאינה מופיעה בספר 'הסכמות הראי"ה'), והנה היא לפניכם, יחד עם דברי הקדמת הרס"ג: "חות דעת של גאון הגאונים יקר מזהב (מד"ר ויקהל פ' מ"ט), מכסף (שם) ומפנינים (סוטה ד') צרור המור (מד"ר שה"ש), אשכול הכפר (שם) הנותן אמרי שפר (סוטה י"ג), כקש"ת מרן אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א, הרב הראשי לארץ ישראל חונה בעיה"ק ירושלים, תובב"א:

"הנני בזה להגיד לעם ד' על דבר מפעל אמת, מעשה ידי גבר חכם בעל, הרב הגדול בתורה ויראה, מחבר תבורים מחוכמים, מו"ה סנדר גדליהו טבור'ש שליט"א, שהיה רב וש"ב במושב חטיק, אשר למזרחי באה"ק ת"י. והאי גברא כבר אתמחי בספריו, שמצאו חן בעיני רואיהם. וכעת הגדיל מעשהו לחבר ספר בתור מוסף על ספר המופלא "ערכי הכינויים" אשר להגאון הקדוש בעל "סדר הדורות" ז"ל. ונפשו חשקה לחדש את אורו של הספר הגדול ההוא ולהוסיף עליו תוספת מרובה, אשר אסף וליקט בחריצות רבה, על כל אות ואות מערכי הספר הקדוש הנ"ל. והנה תקותי חזקה, שכאשר יופיע הספר "ערכי הכינויים" מחודש בסידורו עם ההוספות של הרב הגדול והמעיר הנ"ל, יתקבל ברב תשואות חן מכל חוגי התורנים אוהבי דברי חפץ. וכדאי הדבר להחזיק בידי הרה"ג המחבר והמו"ל למען תשיג ידו, לזכות הגאון "בעל סדר הדורות" ז"ל, אשר אסף ברוע עזו, אספת חכמים רבת הערך, על הכינויים בהרבה מהראותיהם, על פי דרשות חז"ל בנגלה ובנסתר, מצורף עם אוצר גדול אשר הוסיף מזיליה בעמל נפשו הרה"ג המוסיף והמעיר הנ"ל. וכאשר הספר היקר והקדוש הזה, עם ההוספות, עולה לכמות מרובה מאוד, שאין ביכולתו של הרב המחבר והמו"ל להדפיסו בפעם אחת, על כן הסכימה דעתו

היפה להו"ל בחוברות חלקיות, עד אשר יופיע בהדרו כל הספר בשלמותו בע"ה. ואבקשה בזה מכל אוהבי תוה"ק ומחוקי ידי מגדליה ומאדיריה, לקבל באהבה את החוברות היקרות מידי הרה"ג המחבר שליט"א למען חזק את ידיו, להאיר את האור הגדול של כל הספר הנפלא הזה בכלל שלמותו, וזכות הרבים תהי' תלויה בהם. והנני בזה חותם בברכה לכל אוהבי תורה ולמחזיקיה, מרחיבי גבולותיה ומעטרים כבודו.

כנה"ג, ונפש מברכס מקודש, המצפה לתשועת ד' על עמו ועל נחלתו בקרוב: הבעה"ח אור ליום ט"ו טבת, תרפ"ט פנה"ק ירושלים תובב"א אברהם יצחק הכהן קוק."

ספר ערכי הכינויים

ערוך על שמות הכינויים. המשוחזרים והמושלים. מאת הרב הגדול הגאון המפורסם מופת הדור וכו' כקש"ת מו"ר יחאל הלפרין זצ"ל. שהיה אב"ד ורי"ם בק"ק מינסק דליטא. בעה"מ הספר המפורסם לשם לתפארת ולתהלה. סדר הדורות. ספר היקר הזה ערכי הכינויים יצא לאור על ידי בני הגאון כש"ת מו"ר משה הלפרין זצ"ל, שבהן בתור אב"ד ורי"ם גם כן בק"ק מינסק תחת מקום אביו זצ"ל, ועל ידי נכד הגאון המחבר הרב המאד"ג וכו' כש"ת מו"ר שלמה הכהן ז"ל הנקרא בשמו, מהרשיק בשנת כ. ערכי הכהן יבוס (תקס"ט) בדיהרנפורט. ועתה יצא לאור שנית בהנהגה מרוקת ובהרבה תקונים והוספות באיכות ובכמות - כמבואר בהקדמה - על ידי בעוה"י אלכסנדר סנדר גדליהו טבור'ש שריב בעיה"ק בני-ברק על ידי עיה"ק תליאכ"ב. בעה"מ ספר המבחן על אגרות חז"ל וכמה שיש וספר עשרתיהן על הלכות שחיטות ובידיקות בית. וספר קדושת ישראל לקט על תרומות ומעשרות:

העלון מוקדש לע"נ שלום בן חפציה ז"ל

"אמת מארץ תצמח"

ספר נוסף שכתב הרס"ג טכורש, נקרא 'ילקוט הצמחים'. ספר זה יצא לאור בשנת תשי"ג ע"י בנו, הרב כהריאל טכורש זצ"ל, ובהקדמתו הוא מספר על הרקע לכתיבת הספר:

"אאמור שליט"א, הרב המחבר, פירש יפה את דברי הגמרא (בסוטה ד' י"ד ע"א) "דרש ר' שמלאי מפני מה נתאוה משה לא", וכי לאכל מפריה הוא צריך, או לשבוע מטובה הוא צריך, אלא כך אמר משה, הרבה מצוות נצטוו לישראל ואין מתקיימין אלא בא", אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי".

והכוונה, אחרי שיש בפירות רוחניות ותיקון נשמת האדם המושפעת מהם, זה יתכן לאדם הצריך תקון, והשפעה רוחנית, אבל משה רבינו שהיה איש אלקים, שנאמר עליו והאיש משה "משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" האם גם הוא זקוק לאכל מפירות ארץ ישראל, למען למצוא את יניקתו הרוחנית ותיקון נשמתו והשפעה נאצלה מתוך אכילת הפירות? "וכי לאכל מפריה הוא צריך"? ע"ז באה התשובה, שהוא התאוה לאכילת פירות כדי שיקיים בהם מצוות התלויות בארץ מה שלא יכול לקיים בחו"ל.

והנה, מונח לפנינו ספר הקודש שלנו, החל מהתנ"ך עד שני התלמודים, המדרשים וכל מקורות דברי חז"ל, שחובר ע"י אאמור"ר שליט"א הרה"ג כמוהר"ר אלכסנדר גדליהו שליט"א. הספר מכיל קרוב לשבע מאות ערכים וכולל כל צמח, נטע, פריו עשב, אשר בשדה הספרות התורנית והמדרשית.

[...] הספר 'ילקוט הצמחים' מוקדש כולו לארץ ולטהרתה, אוסף וליקוט, לקוטי בתר לקוטי, של כל הצמחים, הפירות והירקות למיניהם ושמותיהם. כאן מצא את ביטוי נפשו ואת סגנונו הטבעי, הנוגע בלבו המלא אהבה וחבה לארץ על כל גדותיו. יצירה זו משמשת בבואה נאמנה למהלך רוחו, לרעיונותיו ולשאיפתו בחיים".

ספר זה זכה להסכמות רבות, ביניהם של הרב יוסף צבי קאליש, אב"ד בני ברק, הרב משה עמיאל רבה של תל אביב, והרב יהושע קניאל רבה של חיפה. גם הגרי"מ חרל"פ כתב הסכמה לספר, ובה הסתכלות מעמיקה על תוכן ומהות הספר:

"חודש כסלו תש"ו לפ"ק

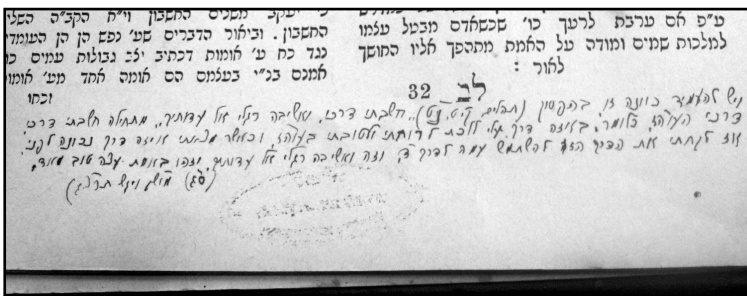
ארך ימים ושנים דשנים ורעננים, לכבוד האי סבא יקרא מלא אורה וכל מידה יקרה, האיש הנעלה הרב הגדול מוהר"ר אלכסנדר סנדר גדליה טכורש שליט"א.

בעונג רב קיבלתי את ילקוטו הנפלא "ילקוט הצמחים". ברכה מרובה הביא בילקוטו זה, לעמוד על כל הצמחים, טיבם ושמותיהם, הנזכרים בדברי חז"ל, במדרשים ובשני התלמודים. חוכמה שיש עמה מלאכה, ורבת הערך היא זו. ולכל זמן, הגיע גם תורם של הצמחים, שבקביעת שמותיהם עלי אדמות, יפיקו נוגהם, טעמים וריחם כמלפני מארת ה' של "ארורה האדמה בעבורך וכי, וקוף ודרדר תצמיח לך", ולמען יקיים "אמת מארץ תצמח", שכן מידתו של כל דבר בקריאתו בשם, מתעורר מרום שורשו ומתכוון לקראת מילוי תפקידו. מוקירו ומכבדו, מברכו ומעתייר בעד שלומו, יעקב משה חרל"פ".

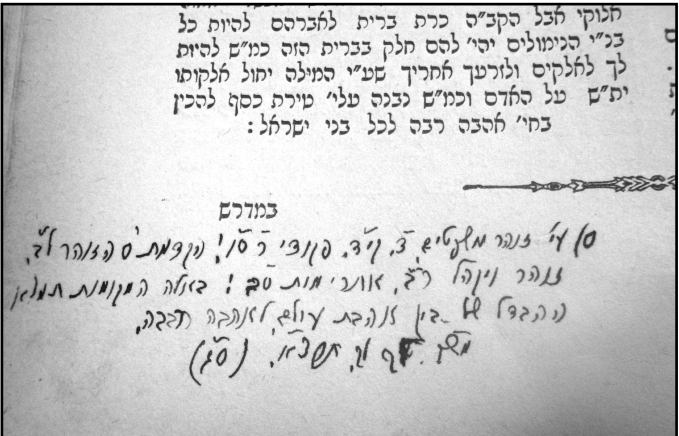
[ברכת מרום' עמ' פא-פב].

באותה הקדמה לספר, מוסיף ומספר הרב כהריאל טכורש על אהבת ארץ ישראל הגדולה שקננה בליבו של אביו – מחבר הספר:

"כלום בן מעיד על אביו?... אבל רק לגלוי מלתא בעלמא, הנני בא להגיד לאדם ישורו בלי משא פנים, מיום שעמדתי על דעתי והכרתי את מאווי נפשו המית רוחו-ותכונת נפשו של אבא מארי שליט"א, אני יכול להגיד ולקבוע את מדת אהבתו וחיבתו לציון וירושלים, לארצנו ההולכת ונבנית אהבה וחבה לבלי מדה ולבלי גבול, אהבה הפורצת מנכבי נשמתו וממבוע הלב. מראשית ניצני התחייה בתקופת חבת ציון, אנו רואים אותו כאחד הראשונים שנכנס לפני ולפנים בעבודה הא"י בהתמסרות הראויה, בחום נפשו ולהט נשמתו. אחר זה אנו רואים אותו כאחד ממנהיגי היהדות הציונית-הדתית בפולניה המדינה. כולו מסור בלב ונפש לעבודה למען בנין הארץ ממש עושה ומעשה. מטף ונואם, נודד מעיר לעיר, להחזיר את הרעיון הנשגב של בנין הארץ עפ"י תורת ישראל. והוא אינו יודע לאות, שקדן הוא בעבודה קדושה זו. ואהבתו וחבתו לארץ באו לידי ביטוי לפני עשרים וכמה שנים כשהתחמק – ממש התחמק – ממשפחתו ומקרוביו, מסביבתו ומרעיו וידידי המרובים שכבדוהו מאד, כמו רבי זירא בשעתו שהשתמט מר' יהודה רבו ועלה ארצה (ראה סנהדרין ק"י ע"ב) סבל יסורי ארץ ישראל, נתן את כל יחסיו עם הגולה, עזב את משרתו והשתזר בשרשרת הבניין, הלך לכפר חטיטן בתור רוב וש"ב, והתענה באשר התענה, והכל באהבה ובחיבת הקודש והמקדש. אהבה לכל יצירה ובנין, לכל נטע ופרח, לכל גבעול וקנה, לכל פרי וירק, מלא רגשות עלומים התלהבות חסידית ולהט קודש לכל מפעל הבניין ההולך ומתפתח ומתקדם אהבתו זו – באה לידי ביטוי נאמן ולידי התגלמות והמחשה בטפולו המסור בהצמח והירק, יצירי הטבע הנהדר, באשר אף הם משמשים גורם ליסוד חיינו, ולבנין תקומתנו בארץ הזאת".

הערותיו של הרב סנדר גדליהו טכורש זצ"ל על הספר 'שפת אמת' (מהדורה ראשונה - תרס"ה) שכתב רבו האדמו"ר מגור. ההערות נכתבו בין השנים תרצ"א – תרצ"ט.

ישיבת "אורות אביב"

בדרום תל אביב

- ✓ תוכנית לימוד מתוכננת ומוגדרת, עם יעדים לימודיים לכל תלמיד ע"פ יכולתו.
- ✓ לימוד מעמיק ומקיף עם מנגלי חזרות.
- ✓ אווירה משפחתית חמה ואוהדת.

לפרטים: הרב אטינגר: 050-8822088 הרב יובל: 052-8119291

העלון יוצא לאור בסיוע 'דפרי שיר' - הדוכן שלך לספרי קודש ומוסיקה יהודית. להזמנות: 077-3220338

סניפים:
תחנה מרכזית י-ם.
אצ"ל 60 ר"ג.
איכילוב 8 פ"ת.

העלון יוצא לאור ע"י ארגון 'אור האורות' להפצת תורת הגה"צ הראי"ה קוק זיע"א

שאלות ותגובות ניתן לשלוח לכתובת: רח' הרב צבי יהודה 6 דירה 3 בת-ים, או בדוא"ל: reiyaa@gmail.com או להתקשר למספר: 0546-573-528

ניתן לקרוא את העלון גם באתר: www.yeshiva.org.il
ניתן לקבל את העלון במייל מדי שבוע

